

Yvonne zu Dohna

Magdalena u *Preobraženju*. Uloga žene u Rafaelovoj religioznosti

Čini se da je Rafaelu u prikazima žena prvi put u umjetnosti pošlo za rukom prepoznati i vješto prikazati žensku psihu - ne samo bogatstvo ženske duše već upravo ženu on koristi kao medij kojim spoznaje božansko. U njegovoj umjetnosti nije revolucionarna samo prirodnost kojom prikazuje tijelo ili otvaranje novim dimenzijama u psihologiji žene već je važna njezina uloga kao posrednice transcendentnog. Čini se da žene tek u njegovim djelima postaju svjesnije vlastite duhovnosti. Rafael u svojim prikazima žena razvija nov oblik duhovnog svijeta, koji se ne zaustavlja samo na prikazima svetica.

U svojoj umjetnosti on razlikuje odnos muškarca s Bogom i žene s Bogom, u pokušaju stvaranja nove definicije „religioznosti na ženski način“. *Sveta Margarita* u borbi protiv zmaja zapravo predstavlja borbu sa samom sobom, s dubinama vlastitog bića. Niti u jednom prikazu muških svetaca borba životinje sa svecem nije dana na tako neposredan način. Ako je u *Galatei* unutrašnji konflikt između nostalgije za božanskim i tjelesne privlačnosti prema zemaljskom još uvijek vidljiv, u *Svetoj Ceciliji* ta je borba okončana u korist zemaljskog. Njezina svetost dobiva drugačiju formu, u kojoj nestanak transcendentnog postaje manifestom.

Rafael mudrost i znanje prikazuje uvijek i isključivo likovima muškaraca, kao što to primjerice čini u *Atenskoj školi*, gdje postavlja skupinu mladića okupljenih oko Euklida. Bogorodica naslikana za francuskog kralja Francois I. po prvi put predstavlja Mariju u bliskom odnosu s Kristom djetetom, u prikazu u kojem se ne očituje samo njezina samosvijest već i izričaj koji slijedi dvorsku etiketu u prikazu žene iz visokog društva.

Kod Magdalene u *Preobraženju* izražena je njezina unutrašnju svjesnost, ali ne u njezinom pogledu prema Kristu niti u njezinim gestama, koje Rafael inače koristi kao izražajna sredstva muških likova. Žena spoznaje Boga na drugačiji, njoj svojstven način.

Navedeni primjeri prikazuju da je razvoj u prikazu žena koje pokazuju svoju religioznost u Rafaelovim djelima snažno povezan s «maskulinizacijom» ženskih figura, s oslobođenjem od snažnih osjećaja i tipčno ženskih reakcija te s promijenjenom idejom o ljubavi između žene i muškarca, sa sve većim naglaskom na erotičnosti i individualnosti žene.

Taj je proces usko povezan s Rafaelovim osobnim iskustvom. Čini se da je Rafael u platonskoj ljubavi prema ženi iskusio uspone i padove tog nadnaravnog osjećaja. Stoga u kreativnom činu otkriva vlastitu intimu. Istodobno, u svojim jedinstvenim prikazima žena otkriva nam kako se u njegovo vrijeme razmišljalo o duši, tjelesnosti, osjećajima, putenosti, o Bogu i ženskoj religioznosti. Čini se da je u umjetnosti iznio novu erotiku, produhovljenu ženskom čulnosti i, štoviše, u svojim je prikazima žena pokušao pokazati različite oblike ljubavi muškarca prema ženi.